

REPORTAGE VREEKEN'S ZADEN IN DORDRECHT IN ANDERE HANDEN

Een miljoen zakjes zaad vullen ze per jaar in de winkel van Vreeken's Zaad. De handel is top en zeker in januari wordt er altijd enorm veel besteld vanuit heel Europa. Maar toch is het nu anders want Ton Vreeken (65), de 'vierde generatie zaadmannen', is er niet meer de baas.

'Op reis kijkt mijn vrouw naar de mensen en ik naar de planten'

Angelique Mulders

De laatste Vreeken in dit bekende Dordtse familiebedrijf in zaden, bollen, knollen, planten en schimmels deed op 1 januari zijn zaak over aan Thirza en Ruben Koppert. Dit jonge duo gaat nu over de 2677 uiteenlopende soorten groente- en fruitzaden, 285 variëteiten kruidzaden en 651 soorten bloembollen.

En dan hebben we het alleen nog maar over de voorjaarsbloeiers, want aan zomerbloeiende planten bestaat de keuze uit 662 bolsorten. Om even een zéér bescheiden greep te doen in het aanbod dat al decennialang mensen met groene vingers heel blij maakt.

Ton Vreeken was al langer bezig om zijn levenswerk over te doen toen duidelijk werd dat geen van zijn kinderen het bedrijf wilden voortzetten. Die zoektocht naar een goede overnamekandidaat bevestigde zijn passie om hobbytuinders telkens aan nieuwe soorten en rassen te helpen echter in het geheel niet. Afgelopen jaar voegde Vreeken nog 425 noviteiten toe aan zijn assortiment dat dankzij de omvang en veelzijdigheid bekendheid geniet tot ver buiten Dordrecht.

„Iets hoeft van mij niet per se een verkooptopper te worden. Met een bijzonder product lok je gewoon mensen bij je binnen die vervolgens ook andere zaden of knollen bij je kopen.”

Zo hoorde Thirza Koppert (35), de nieuwe eigenaar, over Vreeken's Zaden. Ze had zich uit persoonlijke interesse aangemeld voor een verdiepende moestuincurcus in Nijmegen en tijdens gesprekken over bijzonder zaaigoed werd wel heel vaak de naam van Vreeken in Dordrecht genoemd. „Ook hoorde ik daar dat de eigenaar op leeftijd was en de zaak wilde overdragen. Toen is, om dichtbij het onderwerp te blijven, het zaadje bij mij geplant en heb ik enige tijd later contact gezocht met Ton.”

Nieuw avontuur

Na een goed gesprek besloot ze haar 28-jarige broer Ruben mee te vragen voor dit nieuwe avontuur. Het runnen van Vreeken's Zaden - aan de bedrijfsnaam tornen de Kopperts niet - is namelijk erg arbeidsintensief. Ton Vreeken deed het weliswaar alleen als baas, maar hij werkte overdadig meer uren dan een doorsnee Nederlandse werkweek. Daarnaast steken liefst dertig medewerkers de handen uit de mouwen in de winkel.

„Een groot en uniek assortiment is arbeidsintensief”, zegt Ton Vreeken. „We hebben verschillende teams. Van winkelmedewerkers tot een ploeg die zaden in kleine zakjes giet en een team dat de online-bestellingen inpakt.”

Vreeken is niet bedroefd dat de honderdste verjaardag, op 1 januari 2026, niet als familiebedrijf wordt gehaald. „Het is voor mij belangrijker dat de winkel zich met broer en zus Koppert verder kan

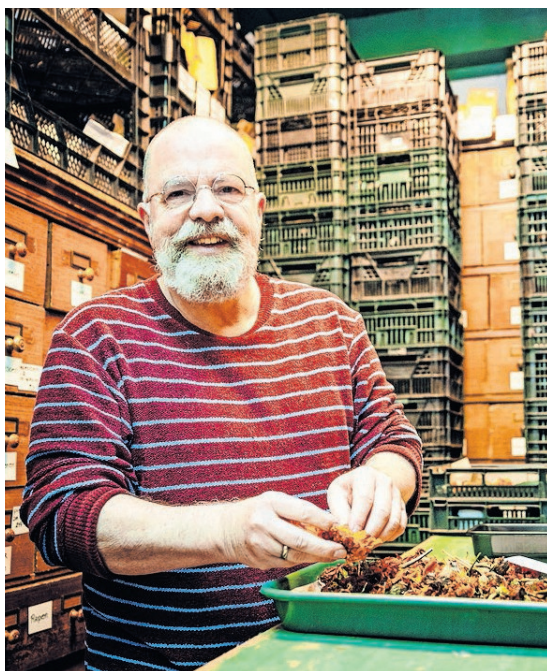

Tijdens de pandemie was het een bestellings-explosie, iedereen leek wel te tuinieren

– Ton Vreeken

▼ **Ton Vreeken (65) verwijderd achterin zijn winkelpand zaden uit hoge, grootbloemige Afrikanen.**

FOTO JEFFREY GROENEWEG

ontwikkelen. Zij gaan ook werken aan zaken die ik zelf heb uitgesteld, zoals het automatiseren van de voorraden.” Dan, met een brede glimlach: „Ik probeer het zo te organiseren dat ik bij het eeuwfeest nog actief ben bij het bedrijf, of in ieder geval enigszins.” Sowieso verzochten de nieuwe eigenaren Vreeken dit jaar nog fulltime door te werken, want er is voor hen nog genoeg over te dragen en te leren.

Proeftuinen

Het was zijn Zwijndrechtse overgrootvader Antonie van Namen die Ton Vreeken als de grondlegger van de familieonderneming beschouwt. „Al zou je kunnen zeggen dat Antonie's vader ermee begonnen is, in 1869. Die was waarschijnlijk tuinder en hij verkocht daarnaast zelfgekweekt zaad aan collega's. Maar Antonie specialiseerde zich in het zaadteeltvak en leverde alles aan professionele tuinders. Hij had proeftuinen op de plek waar later in Zwijndrecht de Tomado-fabriek kwam te staan.”

De naam Vreeken kwam in beeld na het huwelijk van Tons opa Kees met Antonies dochter Jacoba. Kees Vreeken trad bij zijn schoonvader in dienst. Hij schopte het tot mede-directeur en in 1926 opende deze man aan de Voorstraat 448 de winkel waarin Vreeken's Zaden nog altijd is gevestigd.

Door een familietragedie in de eerste dagen van de Tweede Wereldoorlog belandde Tons vader Wim in de zaak. Hij was zelf al eigenaar van Zwaan's Zaden in Delft, maar nadat de oudste zoon van Kees en Jacoba Vreeken - de oudste broer van Wim dus - aan de Grebbelinie door eigen vuur werd gedood, was zijn inzet thuis in Dordrecht nodig. „Mijn grootouders waren er kapot

van. Ze vroegen Wim met zijn gezin terug te komen. Hij kende immers de handel en mijn opa had zijn steun nodig.”

In de oorlogsjaren kon de winkel tamelijk normaal doordraaien.

„Zaadhandelaren hadden een vrijstelling en hoefden niet aan de bezetters te leveren. Het zaaigoed was bedoeld voor de voedselproductie voor de Nederlandse bevolking.”

Later pionierde Wim Vreeken met groenteveredeling. „Van de jaren 50 tot de jaren 80 creëerde mijn vader eigen rassen. We hadden proeftuinen op het Ei-

land van Dordt en die tuinen verhuisden geregeld omdat er weer een wijk op werd gebouwd.”

Ton kwam in 1976 in de zaak, maar het tuindersgedeelte nam hij niet over. „Ik wilde in de winkel zijn, de handel vond ik leuker dan de veredeling. Daarbij zag ik dat er in die laatste branche grote veranderingen plaatsvonden. Je moest enorm investeren en specialiseren om mee te kunnen in die tak van sport. Dat konden we financieel niet aan. Wij gingen ons richten op de kleinhandel; de hobbyist met zijn moestuin en plantenliefhebberij.”

Het assortiment werd steeds breder. „Ik ben altijd nieuwsgierig naar wat er allemaal is aan bloemen, planten en eetbare gewassen. Als ik op vakantie in een biotoop beland die ik niet ken, bestudeer ik wat er groeit en welke planten met elkaar samenwerken. Op reis met mijn vrouw Marry kijkt zij naar de mensen en ik naar de planten. Dat zal altijd zo blijven, denk ik. Bovendien vind ik het leuk om tuindromen van klanten waar te maken. Als zij iets moois hebben gezien, ga ik voor hen op zoek.”

Ze werkten met een catalogus en via postorder werden zaden verstuurd. „Dat liep redelijk, al was het in de beginjaren onvoldoende om van te bestaan”, vertelt Vreeken. „Dus ik ging naar de veiling en kocht heel veel planten. Ik was een soort tuincentrum in de binnenstad. Vaste planten, snijbloemen, rond Kerstmis kerstbomen en kerststukjes.”

Webshopje

En toen kwam... tromgeroffel... internet! „In 1999, 2000 - zo rond die tijd - hadden we ons eerste webshopje met plaatjes erbij en we merkten al snel dat dit iets was waar we ons op moesten gaan richten. Van 2010 tot en met 2023 is de online-omzet verzevenvoudigd.” Het bedrijf groeide als de spreekwoordelijk kool.

Maar in de coronajaren kwam ook kritiek. Over bestellingen die niet of weken later pas werden afgeleverd. „We konden het niet bijhouden tijdens de pandemie. Het was een bestellingsexplosie, iedereen leek wel te tuinieren”, blikt Vreeken terug. „Destijds hebben we de site ook een paar dagen uitgezet vanwege de constante stortvloed aan orders. Maar ja, ook daar kregen we weer heel veel opmerkingen over.” Nu nog zijn medewerkers aan het 'puinruimen' van die periode.

Er zijn fouten gemaakt, erkent de 65-jarige Dordtenaar. „Maar we proberen alle reviews te beantwoorden en als ze niet te anoniem zijn, duik ik even in de order om te kijken wat er aan de hand is.” Met de komst van de nieuwe eigenaren verwacht Vreeken dat juist op het gebied van de e-commerce stevige stappen voorwaarts worden gemaakt. „Ruben heeft daar ervaring in, die gaat zich er helemaal op storten.”

In al die jaren dat hij de winkel bestierde, heeft Ton Vreeken zich altijd ingezet om van alles wat

▲ Ton Vreeken in 2018 in zijn winkel. Daaronder de zaadhandel in 1936 en Vreeken's Zaden aan de Provincialeweg in Dordrecht. ARCHIEFFOTOS

we vroeger aten onder de aandacht te houden. Het zinnetje 'seedsaver der Lage Landen' prijkt niet voor niks fier op de bedrijfszite. „Mijn klanten beleven dat ook als zodanig.”

„Historische rassen herbergen allerlei smaakjes die anders verdwijnen”, zegt Vreeken. „Neem aardbeien. Voor de commercie is de belangrijkste voorwaarde een hoge opbrengst. De plant moet bommetje vol hangen met stevige vruchten die goed te transporteren zijn. Als je zelf kweekt, maakt dat minder uit. Je doet wat aardbeien in een zakje, neemt ze mee naar huis en eet ze op. En bij een veldje aardbeien heb je toch meestal meer dan je op kunt, dus dan is het leuk om wat te proberen met afwijkende soorten.”

‘Unieke kracht’

Ook de nieuwe uitbaters waarderen de inspanningen voor een zo groot mogelijke diversiteit, die ze als ‘unieke kracht’ kwalificeren. Zolang Vreeken nog actief is in hun onderneming, lijkt het dus erop dat hij hen daarover vrijelijk kan tippen. Zelf hoopt hij zeker de nieuwsbrief onder zijn hoede te mogen houden, waarop ruim 120.000 mensen zijn geabonneerd. „Daarvoor schrijven geeft me plezier. En verder hoop ik weer eens kwekers te kunnen bezoeken en daar filmpjes van te maken voor sociale media.”

Top 5 bloemen en groenten

Hij wilde er eigenlijk niet aan, want volgens Ton Vreeken zijn er veel te veel prachtige bloemen en heerlijke eetbare producten om daar zoiets ordinairs als een Top 5 van samen te stellen. Toch deed hij het, maar zonder rangorde.

BLOEMEN:

- Gele trommelstokjes (*Craspedia globosa*); „Dit is een snijbloemetje dat de laatste jaren als een raket omhoog geschoten is omdat de gele bloemetjes er zowel vers als gedroogd aardig uitzien.”
- Spaanse vlag (*Quamoclit lobota*); „Een onbekend klim-

mertje dat heel rijk bloeit in de kleuren van de Spaanse vlag: lichtgeel, dat langzaam overgaat in rood.”

- Oost-Indische kers ‘Salmon Gleam’ (*Tropaeolum majus*); „Dit kruipende plantje met bijna ronde blaadjes kennen veel mensen. De zalmkleurige variëteit is wel iets bijzonders. Steeds meer mensen ontdekken hoe lekker de bloemetjes zijn door de salade.”
- Mexicaanse zonnebloem (*Tithonia rotundifolia*); „Wie deze plant een keertje in de tuin heeft gehad, wil hem elk jaar. Rijke bloei, stevige plant, we verkopen ze in rood, oranje en geel. Warm weer? Droogte? Regen? Hij bloeit altijd!”
- *Zinnia elegans* ‘Envy’; „Die

heten dus gewoon *Zinnia*. Fluweelachtige bloemen in een makkelijk te combineren kleur: limoen. Zo zie je ze zelden, maar wel bij klanten van Vreeken!”

GROENTEN:

- Tomaatjes ‘Me Tarzan’ en ‘You Jane’; „We verkopen bijna 500 verschillende tomaten, maar deze twee variëteiten hebben mijn voorkeur: ‘Me Tarzan’ is robuuster, de grootte van een pingpongbal in junglekleuren, ‘You Jane’ is fijner en kleiner in veel vormen en kleuren. Beide heerlijke snoeptomaatjes.”
- Indianemaïs ‘Glass Gem’; „Toen ik deze maïs zag, geloofde ik mijn ogen niet: net glazen knikkers of gekleurde parels, je moet ze gezien hebben...”
- Kroten ‘Red Crapaudine’;

„In Dordt zeggen we ‘kroten’ en niet ‘rode bietjes’. Dit ras wordt ook wel de ‘oerkroot’ genoemd omdat het al stoukoud is en nog steeds erg geliefd. De oorspronkelijke krotingsmaak combineert dit ras met een fabuleuze winterhardheid, waardoor je ze gewoon de hele winter in de grond kan laten zitten en naar behoefte oogst.”

- Ananaskers of inkapruim; „Die moet je echt eens gekweekt hebben, heerlijke besen in spannende hoesjes. Als ze rijp zijn, dan vallen ze. Je hoeft ze alleen maar op te rapen. De Engelsen noemen ze dan ook ‘groundberry’.”
- Chinese rozetraapjes (Tah Tsai); „Prachtige rozetten van lepelvormige blaadjes die heel veel kou kunnen hebben. Echt een wintergroente, lekker pittig in de salade.”